

המזכפה

עתון שבועי

רכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכר ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

באשכנז:

לשנה	6 כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 8 כתרין	— 8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולארכיון-סטריציה:
 „Hamicpe“
 ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גרל השטח.

כרכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו. כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

מחיר שני אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 1 Grudnia 1905.

גליון מת.

הראשון, ג כסלו תרס"ו.

לא מצאת — ולא תמצא אם לא בשתי אלה: בהתבוללך בעמים או בהבדלך מתוכם. השלך אמת ארצה, וזה הלאה את הנס, אשר הרימות אל העמים בימי קדם קדמתך, את התורה ואת המוסר, אשר היו לאור עולם, רד ממדומך והיה לעדת מרעים, שכורים, מרזחים, מנאפים ועושי כל תועבה כשונאיך ועשו שלום לך והיית עמם וטוב לך בתוכם; או — אם לא תחפוץ באלה, אם לא תחפוץ להמיר בכורך בחיי קלון — צא עמי, ברח לך ממעונות אריות, מהררי נמרים, ברח לך אל הרי בתר, אל הרי יהודה והגלעד והחרמון, — אך אל תשכה לקחת עמך את הדגל, את הדגל, אשר הסב לך שנאת עולם והיו עולם, את נסך, אשר הביא עליך אלפי נסיונות קשים ואשר שמך גם לגוים: שאו גם ציונה.

מ. ברוינשטיין.

דברי נחומים.

נחמו, נחמו עמי. אחרי כל הרעות, אשר באו על עם יהודה בימי הרבן ירושלם ביד מלך כבל, אחרי כל הקינות והבכיות, אשר קוננו ואשר בכו על השכר הגדול הוא יומיו וחבריו הנביאים, אשר היו בימים ההם, בא אחד הנביאים האחרונים ויאמר: רב לנו לככות ולקונן ולהכאיב לבות נשכרים, — נחמו, נחמו עמי... דברו על לב ירושלם!

מאז ועד עתה, זה יותר משני אלפים שנה, גברו עלינו הרעות והתלאות כמעט ככל דור ודור, והגנו מכים ונהרגים ברוסיא ושנואים וכוזים בארצות, הנאורות, וכבר קחה הרגש מרוב המכות וכבר יבשו מקורות עינינו מרוב בכי, וכבר מלאה ספרותנו קינים והנה והי מן, זכור ה' מה היה לנו ועד „אלה אזכרה“ וכבר הגיעה המאה העשרים והחללו ברוב התשבחות כפי כל באי עולם — ואין קצה להרג ולמשסה ואין סוף לאנחות ולקינות ולדמעות עשוקים ולאנקת חללים. דור הולך ודור בא, ולצרותינו אין קץ. ועתה בהתאסף עם בני ישראל בעיר ועיר לספור לחללי ולבכותרם, בהשתפך עלינו נפשנו על שכרנו ההדש הגדול מני ים ועינינו נגרה ולא תדמה מאין הפנות, קול קורא בנפשי פנימה ואומר: נחמו, נחמו עמי! אמנם בן, אחי ועמי רע ומר גורלנו מאד: ברוסיא היינו להרג ולמשסה ואין מציל, וגם בארצות השלום אין לנו בטהון מתגרת יד אויב, כי תהפך עלינו פתאום ומשוואת רשעים כי תבא

ענינים מדיניים.

תקון סדר הבחירות באוסטריא. מתנה שנתנה לאונגריא והיא בעטה בה, קבלה אוסטריא והיא שמחה בה. לולא הובטח לאונגרים חוק זכות בחירות כללית ושוה לא היו עמי אוסטריא מעיזים לתבוע עתה את הזכות הזאת כחוקה ולא היו דנים עליה כלל בפרלמנט. עתה הזכות כשהיא באוסטריא ומועצת הממלכה, שתבחר בשנה הזאת, תתבונן על

להרגינו בתמונת ענין דרייפוס או איזה עלילת דם, וכלה. אך בהיותנו נרדפים ונענים זה שנות אלפים ועוד לא נבחר קימנו, דעו וראו, כי הותר ה' את עמו להיות עולם וכי העתידות לנו ולזרענו ואחרון על עפר יקום ישראל עם כוזו ושסוי על פני כל העמים שוסינו וכוזינו, אשר בלינו ואשר נבלה אותם אחד לאחד. הנך עמי כעשת ברזל, אשר הובאה באש לזהות והפטיש מכה עליה בלי הרף וניצוצות — הם חלקי הברזל — מתפרדים ממנו הנה והנה ועלו בתנו ואכדנו. להט האש ומחלמות הפטיש אמנם יפילו ממנו רב, אך כלה לא יעשו; האש הלוהטת תכבה, מחלמות הפטיש יהדלו, והברזל ישאר ברזל כשהיה. הלא זה דבר הנביא, אשר דבר בשם ה': ונתתיך לעמוד ברזל ולחומת נחשת בצורה נלחמו אליך ולא יוכלו לך. — כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה, אך אותך לא אשכח כלל.

ואף גם זאת, בהיותנו בארץ אויבינו מכים ונרדפים, נהרגים ושרודים, הן ידענו אנהנו ויודעים כל צורינו, כי לא על האטיותנו אנהנו מכים ומענים, כי אם על צדקותינו; לא על כי רעים אנהנו מכל הגוים שכנינו ישנאו וירדפו אותנו, כי אם על כי טובים אנהנו מהם. עמי האמלל! מאז גלית מארצך הנך נדף ונדה מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר; מאות שנה קלעוך, טלטלוך ממזרח למערב וממערב למזרח ומכל קצות הארץ לארבע רוחות השמים: מכבל לספרד, מאשכנז לפולן ומרוסיא לאמריקה ואל כל המקום אשר תבא שמה, שם תרפך הקנאה והשנאה. ינעת כנדודיך ומנוחה

פיריון.

בהצות הלילה.
 הקרִיה נרדמת, הקרִיה חולמת
 ואנכי עוד יושב בתא.
 עוד יושב אנכי ומבִּלה את מחי
 ולא אדע מהדוע על מה?
 למה אלמורה, אינע לא־תודה
 ושנתי אנוולה לשוא?
 מי יראה תושיה, מי יגמול הנייעה,
 את אבִּדן הכח הרב?
 הן ארץ מלדתי מעולם חמדתי,
 לראותה ברוב הדר ועו.
 היא אמנם פתרת, לכן נאמן לענת,
 גם תבזו לאהבתי הזאת
 לה אָארג עִטְרתי, ששני תפארת

שם אָבִי כפִּנה, הוא ירון הרִנה
 הוא השָׁבִים ויתִמן החצות.
 ונשִׁמְתי צִהֶלתי, בה תצִיץ תוחֶלתי
 ובאֶנִי יתרוֹנן השִׁיר:
 לא אֶהֱיָה עִרְרִי, יגִילוֹ אֵל שִׁירִי
 השָׁבִים אֵל צִיּוֹן, הִעִיר!
 מִשֶּׁה בְרוֹן.

היער הבוער.

בימי קדם היה יער קטן ורל, כמעט שלא תפש מקום בעולם, ביערות לא נחשב, נשכה היה מכל בשר, רננת צפרים לא נשמעה בו, גם בני אדם לא ידעוהו. ויגדל היער משנה לשנה, מדור לדור הגדיל וישתהרע ואחרי כמה דורות היה היער הקטן ליער רחב ידיים, גדל פרא, וארצות ויושביהן הדרו מפניו והיער הולך ונדול. וכל אשר הוסיף היער להתפשט כלפי חוץ בן הוסיף להסכך ולהתעבת ולהחשיך בפנים. דורות אילנות צמחו ויגדלו בלי אור, בלי נגה ויוסיפו לגדל פרא ולסגור בעד אור ההמה, לכל יחדיר שמה. כאשר צמחו דורות חדשים של עצים בחשך לא יבלו

והיא תפנה ממני בשאמי.
 את לשִׁנָה אֶעֱשֶׂיהָ, גְבוּרָה אֶשִׂיחָה
 ואֶשְׂאֵר תְּנוּחָה, תְּקִימָה...
 הוֹי אָמִי חֲטָאָה חֲטָאָה נִרְאָה,
 בְּעוֹנָה נִרְלִי כֹה מֵר...
 לִיהוּדֵי נוֹלְדִיתִי, אֵת זֹאת לֹא כִחַדִּיתִי.
 פֹּה לָבֵן לֹא אֶהְיָה אִךְ יָר...
 הַיְאוּשׁ הַפֶּעַם יִרְוּצִיזוֹן בְּלִי דַעַת
 בְּלִבִּי. זֶה הַלֵּךְ זֶה שָׁב.
 הַזֶּעֶה תְּקַרְהָ עַל מִצְחִי עֲבָרָה,
 נִשְׁפָּת עַל סִפְרֵי הָעֵב...
 אִךְ מֵה זֹאת אֶשְׁמְעָה - אֶנְחָה נִפְלְאָה
 מְנַהֶמֶת כְּעַל חֵרֵב הַהַר...
 מֵה נִנְגָה הַשִּׁירָה הַמְּמַלְאָה הַדִּירָה
 וְתִשְׁבְּתִים כָּל תְּלוּנָה וְאִיד...
 פְּזוֹמֹנִים נוֹשָׁנִים בְּזִמְרוֹת תְּרַנְנִים
 יַעֲזִירֵנִי אֵת נַפְשִׁי כְּעוֹ...
 וְהַיְאוּשׁ הַפֶּעַם יִרְוּצִיזוֹן בְּלִי דַעַת
 בְּלִבִּי. זֶה הַלֵּךְ זֶה שָׁב.
 הַזֶּעֶה תְּקַרְהָ עַל מִצְחִי עֲבָרָה,
 נִשְׁפָּת עַל סִפְרֵי הָעֵב...
 אִךְ מֵה זֹאת אֶשְׁמְעָה - אֶנְחָה נִפְלְאָה
 מְנַהֶמֶת כְּעַל חֵרֵב הַהַר...
 מֵה נִנְגָה הַשִּׁירָה הַמְּמַלְאָה הַדִּירָה
 וְתִשְׁבְּתִים כָּל תְּלוּנָה וְאִיד...
 פְּזוֹמֹנִים נוֹשָׁנִים בְּזִמְרוֹת תְּרַנְנִים
 יַעֲזִירֵנִי אֵת נַפְשִׁי כְּעוֹ...

יסוד הבחירה הכללית והשוה. כאשר נפתח בית מועצת הממלכה ביום נ' שבע זה, הכטיח ראש המניסטריום, כי יכניס בחדש פברואר חוק כזה. הבחירות לא תחלקנה עוד לקוריאות, כאופן שיש לאנשי מעמד מיוחד זכות יהיה או כפולה בבחירות: זכות שוה תהיה לכל אדם בבחירות לעני ולעשיר, לחכם ולבער, כל יושבי הארץ יבחרו יחדו. אך למען לא יפסידו אלה העוזרים הרבה להתפתחות הממלכה ולהטבת מצב יושביה, כמו בעלי החרשת והמקומות המרוכים באנשים מלומדים, יחלקו את מקומות החרשת (אוסטריא התחתונה, ביהם מרביא והערים הגדולות) למחוזות קטנים, למען ירכו הנכחרים שם ולאצילים ולבעלי הנכסים הגדולים, שהיתה להם עד כה זכות מיוחדת, כי אנשים אחדים מהם כחרו כציר מיוחד, יהיו שלומים כ"בית האדונים", כי ירכו שם המושכות כשבילם. עד חרש פברואר יועצו אנשי המפלגות השונות ובאי-כח העמים בדבר ובינתים יגמר בית מועצת הממלכה את צרכי הממלכה הנחוצים, כמו חשכון ההוצאות וההכנסות, מכסת הלקוחים לצבא, חלק אוסטריא בהוצאות המשותפות לאוסטריא ולאונגריא, בריהות המסחר בין אוסטריא והממלכות האחרות ועוד. רוב המפלגות יסכים לתקן סדר הבחירות. כי כל יושבי הארץ יקוי להרויח מבחירות כלליות ושוות על חשבון בעלי הזכויות היתרות, שיאכרו זכותם. ביחוד ישמחו העמים הקטנים הלחוצים, שעד כה לא היו להם באי-כח בראוי להם ע"פ מספר נפשותיהם, כמו המשחים, הרוהנים הסלובנים והקראטים, וגם מפלגות המון העם, כמו הסוציאליים והניצרים-הסוציאליים, שזכות בחירתם היתה מצומצמת עד כה. האשכנזים בכלל עצבים בחוק החדש, כי בהיות האשכנזים בכלל עשירים ומלומדים סן הסלכים היתה זכות הבחירה המצומצמת נוהנת להם את השלטון על שכניהם הסלכים, ובכל זאת יסכימו גם בהם אנשי המפלגות המתקדמות, כהליברלים והאשכנזים-הלאומיים המהונים. התנגד יתנגדו רק האשכנזים הקליריקלים, ההרדים מפני כל תקון חדש, כמו בכלל מפני כל שנוי בחייהם, והאשכנזים הלאומיים הקנאים. ויותר מהם יתנגדו אנשי הקלוב הפולני. כי בסדר הבחירות הקים עלתה כירם להחזיק את שלטון הפולנים בגליציא, אף שהרוהנים רבים מהם, ולהיות יד האצילים על העליונה, לרדות בכל יתר העם ויושבי הארץ, ועתה יקח החוק החדש את הרסן מידם. צירי הרוהנים וצירי המון העם ירכו עתה על צירי האצילים הפולנים במועצת הממלכה. אך ידם תהיה תקיפה בועד המדינה בלבוב, שעקר הגהנת גליציא שם. ראש המניסטריום אמנס הזהיר את ראש הקלוב הפולני, לערוך גם שם תקן סדר

הבחירה, גם התרה בו, כי אם מאן ימאנו לתקן המאן הממשלה לקים את חוק הפרופינציות, שהוא יסוד גדול להכנסות המדינה והערים. ראש הקלוב גראף רוערושיצקי הגיד את הכשרה לחבריו וכלם נכוכו, כי זאת אומרת לותר לגמרי על ממשלת האצילים בגליציא ולמסור את השלטון ביד העם עצמו, עוד לא השתמו לעשות כזאת. ועד המדינה ערך לפני הסגרו איזה תקון בסדר הבחירות אחרי ההמררות ומחאות, אבל התקון אינו אומר כלום, כי לא יפצו לבטל את הקוריאות הקדושות, המבטיחות את השלטון לאצילי הפולנים. גם בכל יתר המדינות נערכו תקונים בבחירות לועדי המדינות ובוראי יהיו לחוק. — בשום לב לבל התקונים בסדרי הבחירות נובח, כי כל העמים ירויחו בהם רק לא היהודים. היהודים המה העם האחר, שהקללה רובצת עליו, לבל יהנה מכל הטוב הנעשה לאחרים, אדרבה היהודים יפסידו בתקון זכות הבחירות. כי עד כה לא נחלקה זכות הבחירה לעמים, כי-אם לאנשי המעמדים המיוחדים, ובצירי הסוחרים למשל היו ליהודים באי-כחם, אף אם לא היו הצירים יהודים. עתה בזכות בחירות שוה תחלק זכות הבחירה ביחוד לעמים ע"פ מקומות מושבותיהם במחוזות המדינות, כל עם יבחר לו באי כחו בפני עצמו ומאין בכל ארצות אוסטריא אף מחוז אחר, שהיהודים שם הרוב, לא יהיה ליהודים אף ציר אחר בא-כחו וצפויים הם למסור צרכיהם בידי צירים של עמים אחרים. במקרים בודדים אולי יתרוצו הכוחרים של עמים אחרים, לתת לבחור ביהודים. הדבר הלוי בחסד אחרים, לחלק למשל את הערים, שיהודים רבים בתוכן, למחוזות באופן שרבע היהודים יהיה מחוז מיוחד לבחירה. בודאי יעיר על זה צירנו החרוץ ד"ר שטראובר, בכוא החוק לפני מועצת הממלכה, ובפריש הגיד המניסטר גאומש, כי לא יציע בחירות פרופורציוניות, לשמור את זכות המועט. לעמים אחרים אין צרך גדול באלה, כי החלוקה למחוזות קטנות תשמור את זכותם, אבל לנו אין מחוזות יהודיות, נבלעים אנחנו בכל מקום באחרים וגם זכותנו תבלע... ואף גם זאת: בזכות בחירות כלליות ירכו מאד באי-כח צוררנינו הנוצרים-הסוציאליים. וגם ברבות הצירים הסוציאליסטים אין לשמוח הרבה, כי בדברים הנוגעים לדתנו ולצרכי היהודים המיוחדים אין לנו אויבים גדולים מן הצדיקים האלה.

המבוכה באונגריא. המצב הורע. עתה אין עומרת עוד פוליטיקה נגד פוליטיקה, כי-אם יד חזקה נגד יד חזקה. הממשלה ממנה שרי פלכים ופקידים בחזקה והסוררים מסירים אותם מבנם ביד חזקה. בבית הפקודות אשר לפלך פעסט בא הדבר לידי מהלומות. את שר

הפלך, אשר מנתה הממשלה, לא נתנו הסוררים להשבע ויגרשוהו. עתה מנתה הממשלה אחר החתיו, שבקש ללכוד את בית פקודות הפלך בכח שוטרים ואת יועצי הפלך גרשו שוטרים מתוך הבית והתי מלחמה בחוצות בודפסט, דם נשפך וגם הממשלה וגם הסוררים לא נצחו. וכן הדבר ככל פלך ופלך. מחשבת הממשלה, להכניע את מפלגות הסוררים ביד חזקה, נשארה מעל, כי בתי הפקודות וכל מכונת הממשלה בידן. גם על כמיל מועצת הממלכה ובחירות חדשות אין לסמוך עוד, כי הפרוגרמה של חרות והקונים, שפרסמה הממשלה, לא הצליחה לכבוש את דעת הקהל במדינה, בל דעת הקהל עומדה בפני הנראה בצד הסוררים. עתה רק אחת משתי דרכים יש לממשלה או להכניע לפני הסוררים, כלומר למסור גם את הצבא בידיהם או להכניעם בכח הצבא. כאינו דרך תבחר? השאלה לא נפתרה עיד אף בוויין. — הנאשמים כחבר הכפר חלוקה אוסטריא ומשפחת קיסר אשכנז והוצאתו יצאו זכאים מביה"ד.

טורקיא והממלכות. כמו שאפשר היה לרעת מראש כן היה; כאשר יבאו ספינות חמש הממלכות האדירות לאי מימילענה נכנע השולמן ויתחייב לעשות את רצון הממלכות, להושיב במקורן את באי-כח הממלכות עוד לשתי שנים והם יפקחו גם על הוצאות הארץ והכנסותיה ופקידי צבא מאידופה יצביאו את השוטרים. בזה פיה מעל הפוליטיקה האירופאית דאנה רבה, כי נכוכות היו הממלכות מה לעשות אם לא ימלא השולמן משאלותיהן. כי אז היה נצרך חיל גדול מאד, לכבוש את מדינת מוקדן ועליהן היה למסיר את המדינה ליד מכלכה אחת ושאלה קשה היתה מתעוררת: ליד איזו ממלכה? כי כל ממלכה היתה מתקנאה בחברתה והדבר היה בא לידי מלחמה. באיטליא כבר התחילו ללמוש עיני קנאה על אוסטריא, כי אחרי שהיא הממלכה הקרובה, פחדו שם פן תירש את מוקדן כאשר ירשה את בוסניא. עתה פיה הקנאה.

המרידה ברוסיא. אחרי מרידת קרונישטאדט באה מרידת וולאדיבוסטוק וחרביין ואחרית מרידת סבאסטופול. סבסטופול היא המבצר החזק אשר לרוסיא בים השחור ושם חיל צבא גדול מאד וכל ספינות המלחמה. כל המלחים, הצבא והפועלים עשו יד אחת, להרים יד בממשלה ופקידיה. האדמיראלים והגנראל מצביא המבצר והפקידים נתפשו ע"י המורדים ויושמו במאסר וקצתם נפצעו. כל יושבי העיר נסו על נפשם, אף שהחליטו המורדים לשמור את השלום ואת הסדרים. "מסה"ב נפסקה. במסוקא עשו הפועלים חרבן גדול בבתי החרשת, יען לא נמלאו הביעותיהם, הנזק עולה לבמה מליוני רובל. — הקונגרס של הזמסטבות ובאי-כח הערים כמוסקא, שהוא החת מועצת הממלכה, שלא נבחרה עוד, החליט לעזור

עוד להרים דליותיהם. כמעט נכחו כשלש אמות ויפגעו בצמדות העצים העבתים והמסוכסכים, שדחפום לאחור וירבאום מטה מטה ויבפפו העצים הצעירים את פאותיהם ויעמרו שחוחים מפני הזקנים האדירים החוסמים בפניהם. ודורות שלמים של אילנות גדלו בעלי מומים, נזעיהם וענפיהם נטויים ארצה ולא נגה עליהם אור, לא ידעו את הנעשה מעליהם, כי-אם רק את הנעשה מתחתיהם...

המושל ביער היה, כנהוג מימי קדם, אריה אריר ממעונות אדיות. וימשל בכל תקף, בישר של אריות ואין עומד בפניו. וביער דממה והשקט, בל סערה לא שבד אילנותיו ורוח קר לא נגע ביונקותיהם, לא הפך עלה כהם. וקול כי נשמע ביער היה שאגת אריה, קול שחל או נהמת רוב. היער עצמו עמד דומם בקפוא.

ורוד הולך ורוד בא, אריה חולף ואריה אחר יורש מקומו והחשבה לעולם עמרת, וסדר היער, הנקדש והנערך מאת כל חיות הקדש, לא נחלף ולא הומר. והעצים והשיחים והירק והעשב וכל דמש הארמה נאנחו וינאקו מן האפלה המחניקה, הלוחצה אותם עד בלי הרים ראש ובמעט שבח הגדול מת בקרבם. וכל חיותו טרף עברו בחשכת היער והתרפנה ותשוממנה כל חי ותמגרנה לארץ כל רומש על הארמה

ותשברנה והרוצצנה כל צמח קטן ורך ואת הנהתר רמסו כרגליהם ולא חמלו. ובל אשר נשמה באפו ירא להרים קול, כי אך נשמע קולם היו טרף במלהעות פריצי החיות. והתו דממה איומה בתוך החשכה, שכסתה את כל התועבות והרשעה, שעשו בני שחץ. ויותר מכל החי אשר ביער סבלו התורים ובני היונה. עליהם, על התמימים האלה, שפך הנשר גדל האכזר כל חמתו, להשמיד, להרוג ולאכזר. בל אשר פרו וירכו בני היונה דרם ונשר בצפרניו החרות וירחץ בדמיהן, וכאשר המו היונים ממכאוב, עלתה חמת הנשר עד להשחית וירב בהן תאניה ואניה. ויהי היום ודבר נעשה ביער והבל החל להשחנות. מה נעשה שם קשה לרעת מתוך החשבה העבה. יש אומרים, כי האריה האחרון, שמשל ביער תחת אביו האדיר באדירים, לא היה אריה בראוי, הוא שם לבו יותר למעון האריות שלו יותר מאשר ליערו הגדול, אהב לנום ולהשתעשע בגורי האריות ובלביאותיו. וכעת התענגו בעצלות בחלומותיו הנעימים ובהשתעשעו ברפיון ידים עם לביאותיו פרצו אדירי היער, הדוב, הנמר, הליש והזאב בל גבול, שברו עצים וקנים, וצעירים עקרו עם שרשיהם ויהפכו, את בל דמש הארמה דרסו ויעשו ביער ברצונם, השמד ובלה, ואימת אדונם הנרדם והעקיף לא היתה עליהם. והעל צעקת

היער השמימה. אנחת העצים הנשברים ונאקת הבהמה והעוף המתבוססים בדרם העירו את כל היער משנתו הארובה וזקן ונער התחילו רועשים וסואנים.

אחרים אומרים, כי מעולם היה כן המנהג ביער, מעולם שלמו חיותו הטרף יותר מן האריה המושל, מעולם דרסו, טרפו, השחיתו, שברו ויעקרו באות נפשן ולא חמלו, והיער הישן שנות עולמים לא הקיץ מזה. אך אחרת נעשה ביער: צפור מן היער חשקה לצאת פעם למרחב, לראות את החיים בין קרוביה ביערות אחרים. ביער קרוב ירדה הצפור ולא יבלה להבין, מאין כל כך אור וחום ביער ההוא. הצפרים הראשונות, שפגעו בה, ספרו לה, כי לפנים היה גם ביער ההוא חשך אפלה, צדה וסכנה ארבו על בל צעד ומעוף, וישון ישן היער וירקב ויבאש ולא הרניש, עד אשר קצו הצפרים אבותיהן בחייהן ותתחלנה מעירים את היעד מתדרמתו במירותיהן ותמגרנה ותצפצפנה יומם ולילה עד אשר נעור היער משנתו. "הוי, למדנה גם אותי את זמירותיבין", התחננה הצפור הזרה. "היער, מקום מושבי, גדול ועצום ואין כמוהו בכל העולם. אפם אפלה עבה שם, הכל פראי ופרוע, אין פנה בטוחה, לבנות שם קן חפשי, בלי פחד מפני החיות הרעות והעופות הרורסים. אוהב אני את יער מושבי, אך מי יתן והקיץ ויהי מנוחה, ביערכן היפה".

את הממשלה בתנאי שתמלא במהרה את כל אשר הכביח הצר בכתב הרח' של 30 אקטובר. על אדות הפולנים והיהודים החליט, להת לפולנים כל אשר ידרשו: אוטונומיה גמורה וזכות להשתמש בשפתם בבתי הפקודות ובבתי הספר; הביע התמרמרות על הזנחה ביהודים והדרישה לעשות את היהודים לאזרחים חפשים ולבטל את הגזרות הרעות החלים עליהם. הממשלה שלחה חיל צבא לסכסמפול, לצור על הסבצר ולהכרית משם מים ולחסם עד שיכנעו המורדים. קונגרס היה גם לאכרים וגם הם החליטו כן השומרים תפשו את היושבים בראש.

צרת ספרד. פור תתפורר הארץ. כל הממלכות העתיקות התפוררנה בימינו. גם ספרד הרה ללדת ממלכה חדשה, המתרוצצת להפרד ממנה. מיום אשר התחברו שתי ממלכות ספרד קסטיליא וקמלוניא ע"י פרידיננד ואיזבל (שגורשו את היהודים) לפני ארבע מאות שנה, לא היה שלום בין שתיהן. הקמלוניים הם עם חרוץ, עוסק בחרשת ושואף לחרות ומדבר שפה דומה יותר לצרפתית מאשר לספרדית והקסטיליים הם עם עצל וגאה, דבק בהבלים עתיקים ומעריך את האצילים. ואחרי שהממשלה בידיהם, כי אצלם עיר הממלכה מדריד, המה לוחצים את הקמלוניים אשר במזרח הארץ וכופים אותם להדבק בהם ואינם מכירים את שפתם בתור שפה שלמה. עתה גברה תנועת המרידה כברצלונה בירת קמלוניא, יושבי הארץ הזאת רוצים להקדע מספרד ולהתחבר בצרפת או לכונן רפובליקה חדשה או עכ"פ להשיג אוטונומיה בתוך ממלכת ספרד, כמו פינלנד ברוסיא. מלך ספרד הצעיר רוצה לדבא את המרידה בכלי נשק, ספק גדול הוא אם יצליח בזה. הצר חזק ממנו ורא הצליח בדרך הזה.

נצחון האשכנזים באפריקה. זה שלש שנים מלחמה בין אשכנז ובין הכושים יושבי המושבה האשכנזית באפריקה הדרומית, שמרדו באשכנז. בגבורה ובארץ-רוח נפלא נלחמים יושבי הארץ בלוחציהם הזרים. עתה נצחו האשכנזים נצחון מכריע, מנהיג המורדים וויטבאי מת ובנו שמואל יצחק וויטבאי וחילו מסרו עצמם ביד האשכנזים בכאר-שבע. יושבי הארץ המה כושים, שקבלו עליהם הרת הניצורית.

שונאיהם את לחמם, גדלה והיהודים עודם מחשים, עוד לא נגעה הרעה בעצמם ובבשרם. האש, אשר הציתו צוררינו בוויין להשחית את המסחר, לוהמת מסביב, בתי היהודים הבנויים מקנה וסוף יהיו הראשונים, אשר האחו בהם האש, למחותם מתחת השמים. כבר רעדו מפניה בתי איתני ארץ, בתי המסחר האדירים בוויין, בניהם ובכל מערב אוסטריא והיהודים בגליציא עודם שלווים ושאננים, עודם משתמשים מן השאלה החמורה בהלצה, במשיבת כתפים ובעצלות האהובה, כמו שעשו בחוק שביתת יום א', שעתה יאכלו פרי התרשלותם. בוויין היו שוב בשבוע הזה, במרס נפתח בית מועצת הממלכה, שתי אספות גדולות בענין הזה. האחת היתה קונגרס של כל סוחרי הכגדים והנעלים בכל ארצות אוסטריא והשנית היתה אספת רבה של עוזרי המסחר בוויין. בשני האספות הוכיחו המשתתפים, כי עתיד החוק החדש בשני סעיפיו, סעיף 14 (אסור לאדם לעסוק באיזה משלח-יד עד שתהיה בידו העודה, כי מומחה הוא לו) וסעיף 38 (אסור לסוחר-כגדים לעשות בגד לקונה כפי מדתו או לתקן בגד או נעל לפי צרך הקונה) להחריב את כל מסחר הכגדים והנעלים. והתוצאות תהינה, כי לא רק הסוחרים יאבדו פרנסתם, כי אם גם רכבות בעלי מלאכה קטנים העובדים בשביל הסוחרים, רכבות פועליהם, רכבות נשים עניות התופרות כגדים וכגדי לבן כביתם, להחיות משפחות שלמות, משלוח כגדים ונעלים לחוץ לארץ יחדל, הכנסות הממשלה תגרענה ובל אוסטריא תרד ממדרגת ארץ מסחר וחרשת למדרגת ארץ ספרד ומורקיא. ובל זאת רק להיות החבלה פוליטית ביד האנטיסמיטים הווינים להוליד את העם שולל. כי בעלי המלאכה לא יוציאו שום תועלת מזה. אבל לא רק בסוחרי הכגדים והנעלים לברם נוגע הדבר. ישנם סעיפים בחוק החדש המחייבים בהכאת תעודה את כל הסוחרים, מלבד סוחרי יבול האדמה והחנוונים בכפרים שאין משרתים להם. וכל יתר הסוחרים יהיו זקוקים לתעודה, שלמדו את משלח ידם שש שנים אצל סוחרים אחרים או תעודה מבית ספר בינוני ושמוש סוחרים שתי שנים. מפני החוק הזה, כמובן, לא יחרדו הרבה הסוחרים באוסטריא המערבית, כי רובם שמשו סוחרים וגם למדו בב"ס. אבל מה יעשו הסוחרים הצעירים היהודים בגליציא, שאין בידם לא זה ולא זה? והשאלה איננה, "הלכתה למשיחא". ועד המלאכות והמסחר של מועצת הממלכה כבר הסכים לחוק ואין כל ספק שגם הרוב בפרלמנט הכללי יסכים לו. בחוק הזה ימכרו צוררינו מאות אלף סוחרים לאבדון, לעוני ולמחסור. מי כמוכם יהודי גליציא יודעים מה זאת עוני ומחסור? הלא הרלות

והקבצנות בכל תמונותיהן עומרות לפניכם בכל מוראן יום יום ומי מכם לא יחרד מפניהן ולא יחיש עתידות לו? מדוע אתם מחשים? מדוע לא תתאספו בכל עיר לקרוא הנג, לעוק חמם, לשלוח דפוסציות למועצת הממלכה ולמניסטריוס? ואיה אדירינו, יועצי לשכות המסחר בלבו, בקראקא ובברודי? הלא המה כמומחים לדבר יודעים איזה אסון נשקף לבחוריהם, אשר הבטיחו להם הרי זהב בבקשם להשיג כבוד יועץ לשכת המסחר. איה ר' שמואל איש הורוויץ, נשיא לשכת המסחר בלבו, הלא הוא יודע עברית וקרוב לעמו היהודי יותר מאותם הכרסנים הרואגים בשביל הכל רק לא בשביל הסוחרים היהודים? מדוע לא בונן עוד האציל העברי הזה אף אספה אחת, להועץ במה לקדם פני הרעה? מדוע לא פעל, בתור יושב בראש, על חבריו לשלוח מחאה לוויין בשם כל הסוחרים בגליציא. אמנם הסוחרים הפולנים רוצים בחוק החדש, כי הם מקוים להבנות בו מחרבן היהודים. אבל ר' שמואל איש הורוויץ, הוא, כמדומים אנו, יהודי בן יהודים, מדוע הוא מחשה? בטה יצטרק לפנינו? איכבה יוכל וראה בבוא כל אחיו היהודים עד כבר לחם?

המתחננים ואינם נושעים.

(סוף)

נביאי האתרוגים מה הם? הגננים היונים והאלכונים יודעים, כי היהודים צריכים לאתרוגים, והם נושעים ושוקדים ומביאים לשוק, קוצבים מחד כחפצם והיהודים, שסוחריהם רגילים זה שנים אין מספר ללבת בכל שנה אל שוק האתרוגים הקבוע לכל העולם במריעסט, מכרחים לשלם כאשר יושת עליהם, הכרירה יש להם? וקצת גננים יהודים בארץ ישראל גם הם יודעים, כי היהודים צריכים לאתרוגים וגם הם נושעים, שוקדים ומגדלים אתרוגים. אבל תחת להביא את פרי עבודתם כסוחרים אל השוק המרדניציוני אשר במריעסט ולהתחרות עם היונים שם בכח "אחיך קודם", "פרי א"י", "ישוב א"י" וכדומה, כי אז יש סכרא הגיונית, שהיו מצליחים — הם יושבים להם בבתיהם כא"י ועושים חשבון לעצמם כך: התורה אמרה "ולקחתם לכם ביום הראשון" והנמרא דורשת "לכם — משלכם", הדבר נאמר אמנם לענין גזל, אבל הלא אפשר לעשות מליצה מזה ולקרוא: משלכם, בלומר מארצכם, מאחיכם והיהודים הלא אהבו מליצות מעולם ועל אתרוגי היונים מרננים כבר, הם מרכיבים ופסולים, אפשר איפא לקראם "ממורים" — עוד מליצה יפה — ולפי זה אתרוגי א"י הם אידיאל ממש. כל מי שיש לו מעט שכל במחו ורגש בלבו הלא מכרח

על המצפה.

התנכלות על משלחי-ידי היהודים. בית מועצת הממלכה נפתח והסכנה העצומה המרחפת על ראשי היהודים בגליציא, כי יגזלו

ותחמולנה הצפרים על אורחן ותלמדנה אותה שיריהן והשב הצפור אל יער מושבה החביב ומדי בקר בבקר, כאשר רותה השמש העולה את העצים הצעירים ביער הקרוב במל שחרית מחיה, רחפה הצפור ביער הגדול הישן, מענף לענף, מעץ צעיר לעץ צעיר והשר שירה הנעים על אדוה אביב וחפש, אשר לא שמע היער מעולם וכל כך התמידה הצפור בשירה עד אשר היה שיר האביב לחלום כל העצים הצעירים, אף שעודם מתמידים בשנתם ולא הקיצו. ומדי ערב בערב, כאשר סכך השמש הנומה לערוב את ראשי העצים הזקנים ביער הזר באלף קוי זהב ויבטיחם אור וחיים למחר, פסחה הצפור מעץ זקן לעץ זקן ותזמר באזניהם המלאות אכס (מאָאס) נרקב שיר נעים על אדות אור וחיים החסדים להם, וכל כך התמידה הצפור בזמירותיה עד אשר חיים ואור היו חלום-הזקנה של זקני היער, למצער יום אחד, לפני מותם.

הולך וחזק ויקיצו גם העצים הזקנים משנתם הנצחי ויזמרו גם הם את שירם על אדות אור וחיים ויקראו מחאה בלשונם נגד התרדמה והרקב, למצער יום אחד לפני מותם.

לברר איזה נוסח הוא הנכון יושב וער-היער לפתר את השאלה. אמת ברורה היא רק, כי עכים כבדים כמו את היער ורעמים נוראים הקיצוהו משנתו וברקים הציתו אש באילנות הצעירים וגם האריה בסככו הקיץ. וישא עיניו וירא והנה שורי עצים צעירים שקועים בלהבות אש, ולא יכול הבין מה המראה הגדול הזה, אך לבו, לב-האריה, רפה בקרבו וברכיו כשלו, בי הרגש הרגיש, כי אין זה אות לטובה, מפני אור הלהכה חשכו עיניו.

וישאג האריה מרוב פחד ויתקבצו סביבותיו כל עבריו, חיות המרץ, "מה זאת", פנה האריה אל הדוב האמוץ הזקן, שומר היער, הנודע לחכם בין כל עבדי המושל. — "זה אש, הוד מלכות, סכנה לכל יערנו", באר הדוב כקול חכם בעז. — "מדוע לא שמרת את היער מפני הסכנה", קצף מלך היער, "הלא בידך מסרת את גורל מלכותי". — "אני", הצטרק הדוב, עשיתי עבודתי באמונה, שמרתי את היער, השנחתי עליו בעל כבת עיני, למדתינו לישן, להרדם ועין לא סרתו ממנו, לכל ייקץ, כל רעש וכל המולה מנעתי בכחי הרב, בראותי זהר אור מרחוק כביתו

בהבל פי, כאשר נשא הרוח נצוץ מרחוק רמסתיו בכפי, יומם ולילה לא נחתו ולא שקמתי, עיני היו פקוחות על יערך, שמסרת בידו, אך לעצים יש קליפה עבה ומה צפון תחת הקליפה לא יוכל אף דוב להריח. חלומות חטא ופשע להם מתחת הקליפה, על בן מצאתם אש מן השמים. ברוב חסדך ובטוב לבך, אדוני המלך, צויתני לבלתי הפשט את עור העצים בחייהם. לולי מצותך, אשר שמרתי, הייתי קולף את קליפות כל העצים ולא היו יכולים להסתיר ממני את צפונותיהם".

"הביטו נא על הצדיק בעודו האמוץ", העיר בצחוק לעג השועל הצהוב. "המעט הפשטת עור העצים מעליהם בחייהם?" — "דום רשע ערום!" נהם הדב, ותהי לך לחכמה.

"לא אוסיף עוד להטיב עם הבריות השפלות האלה", שאג האריה ויצדק עליו את האסון. "אמר נא דוב, מה לעשות לאש לבל יבער? לבל יבהיק לעיני ולבל יחריד את לבי כל כך?"

"בנוהג שבעולם לוקחים מים ומכבים את האש", באר הדוב כחכם ובעל נסיון, "אבל...", "למה לי, אבל", שאג האריה בחמה שפוכה, "יפתחו את כל המעינות אשר ביער, ישפכו את כל הנחלים ויכבו את האש הארורה, המטלאה אותי כל כך אימה ופחד!"

(סוף יבא).

יעקב דינעזאהן.

הוא העיד על חריצות הצעירים החרדים והצעת ד"ר לאנדא התקבלה פה אחד. גם החלט להדפיס קול קורא בעתונים הפילונים לקבץ כסף. וכוח עצום התעורר על השאלה, אם למסור את כל הכסף הנקבץ פה ליד האליאנץ או להניח חלק ממנו בשביל הגולים העובדים פה. החלט להציע את השאלה לפני הועד הגדול והישיבה ננעלה. — ביום א' שבוע זה נשא הרה"ג מו"ה מנחם מאנדל קרע נגל מפה מחבר "שם הגדולים השלם" מספר כביהכ"ג של הרמ"א על הרוגי רוסיא ועל פמירת הגאון מלבוז. הספרו עשה רושם אדיר ומעטים הם הדרשנים המחוננים בלשון למודים ובסגנון מסביר לוקח רב השומעים כמוהו. דבריו ירדו לחדרי הנפש ויכו שורש עמוק בלבות השומעים, ולא נלאו לעמד שתי שעות צפופים ולעשות אזניהם כאפרכסת. הש"ץ המפואר ר' אשר הירשבערג התפלל תפלת אמ"ת, שחבר לענין הזה ותתי האניה ואניה בכל הבית.

ניעפאלאמ"צה. ביום ד' שבוע שעבר הלך יהודי מכפר ציחאוווע העירה ופני הרלף המורד פרש מחסה ממטר. ויפגשהו חבל אנשים נוצרים עליוס בעגלה נוסעת עם זוג צעיר לקבלת קרושין ושנים רכבו על סוסים. ויתחלחל סוס אחד למראה המחסה ויטפס על שתי רגליו על היהודי וימיתוהו ואת רוכבו הנוצרי הפיל אחר אל התעלה וירוצץ גלגלתו ותשבר מפרקתו ואחרי יסורים ממושכים מה גם הוא. — לקול הכרוז של חברת ה"אל אגן" מוויין לטובה יהודי רוסיא התנדבו פה אחינו כשבת שעברה בשעת העלויה. הנדבות עולות לסך ד' מאות כתרס, סכום מצער לפי ערך הנזק, אבל לעירה קטנה, סכום הגון היא. — לפני איזו שנים נוסדה פה "קיפת שבוע", לפטור את הפרשנים יר לעזרה לכל יחורו על הפתחים. לפני שבועיים התנדוד המוסר, בי המנהלים לא אבו לנהלו מפני הזלזולים והאלות מצד העניים. ויתעורר מר א. דאוידאוויץ לחזק את המוסר ולנהלו. אל"ד.

קאלוש. בית הספר העברי "שפה ברורה", הנוסר פה עפ"י השטה הטבעית, "עכרית בעברית" רכש לו כבר את לבות כל אנשי עירנו, כאדוק, כנאור שולחים את בניהם לבית הספר והם שבעי-רצון וכלם מתפלאים על התקרבות התלמידים והתלמידות בלמוד השפה. מספר התלמידים הם כמאה ובכל יום הולכים ומתרבים. פה מקום להביע תודה גלויה להאדונים מר שפינדלעל וזמר משה מיהלשטיין, אשר השתדלו בכל מאמצי כחם ליסד המוסר הנכבד הזה. מבני העיר.

סניאטין. בכפר באניאל הסמוך לוואשקוץ התנה פקיד הפיננץ, נוצרי, אהבים עם עלמה יהודיה. לפני שבועות אחרים עקר דירתו מהכפר, בשבוע שעבר שב לבאניאל ויתאכסן בבית המרחץ, אשר שם אהובתו. בלילה הרגיש שנה בעלת הבית, כי בתה ברחת עם אהובתה ותקחת אתה את כל בגדיה וגם שאר חפציה. מיד רדפה אחריהם עד תחנת סניאטין ותמצאם. אנשים מעירנו נסו לדבר על לב הנערה לשוב, אך, לשוא עמלם. האנשים מסרו את הזוג לשוטרים ויושמו במאסר ע"ד הגנבה ואחרי חקירה ודרישה הוצאו לחפשי. הנערה נמסרה עתה לבית מקלט נזידים להטיר דתה. בניציון טו"ב ר.

סאראיעווא (בוסניא). ביום ה' לשבוע העבר קראו פה עצרה חברת בני-ציון בבית הכנסת הגדול שבעירנו, לכבות ולהנות על ההרג הנורא, שנהרגו אחינו ונזכחו על מזבח הקנאה העצורה בלב אנשי רשע וזדון. לעת ערב בשעה ד' נהרו אחינו אל ביהכ"ג במספר רב מכל המפלגות, וגם נשים עלו אל היציע העליונה. מעטה אבל היה פרוש על פני הבית וכל המנוחות לבושות קררות. בתחלה עברו לפני התיבה ארבעה בחורים לבושי שחורים ויקוננו פסוקים אחדים ממגלת איכה ואח"כ מזמור-האבל, ואחרי כן עלה על הבימה החכם הגדול בה"ד ר' יהושע שלום נר"י וירם קולו בקול כובים ואבל כבד, קורע לב ויתנה לפני הקהל בשפ"ע מליצתו הזכה והנקיה, כוללת בקצר מליץ כל התאניה, אשר השיגה את עדת ישראל העניה, יושבת בארץ רוסיא. אח"כ התחיל ההספר בפסוקי ישעיה כ"ב, "משא גוא חזיון וכו'" עד מקרקר כמו ברוסיא!

סאראיעווא (בוסניא). ביום ה' לשבוע העבר קראו פה עצרה חברת בני-ציון בבית הכנסת הגדול שבעירנו, לכבות ולהנות על ההרג הנורא, שנהרגו אחינו ונזכחו על מזבח הקנאה העצורה בלב אנשי רשע וזדון. לעת ערב בשעה ד' נהרו אחינו אל ביהכ"ג במספר רב מכל המפלגות, וגם נשים עלו אל היציע העליונה. מעטה אבל היה פרוש על פני הבית וכל המנוחות לבושות קררות. בתחלה עברו לפני התיבה ארבעה בחורים לבושי שחורים ויקוננו פסוקים אחדים ממגלת איכה ואח"כ מזמור-האבל, ואחרי כן עלה על הבימה החכם הגדול בה"ד ר' יהושע שלום נר"י וירם קולו בקול כובים ואבל כבד, קורע לב ויתנה לפני הקהל בשפ"ע מליצתו הזכה והנקיה, כוללת בקצר מליץ כל התאניה, אשר השיגה את עדת ישראל העניה, יושבת בארץ רוסיא. אח"כ התחיל ההספר בפסוקי ישעיה כ"ב, "משא גוא חזיון וכו'" עד מקרקר כמו ברוסיא!

להיות כעין משיח, מיסדי דת או כדומה לזה, הראשון רוצה לגאול את העולם מצרותיו ביסוד אגודה לכל ישרי לבי, אשר בכל העמים ובישראל לצדק ולמשפט למוסר השכל ולמישרים ומעט מעט ימשכו אליהם בני האגודה — כן יקוה — כמעשיהם הטובים את כל באי עולם ויחיו באהבה וכאחוה ואו, וגר זאב עם כבש" וכו' וכו'. והשני יסד דת לכל העמים, לא דת חדשה, בי-אם, "דת בני נח" ע"פ הגמרא והוא מקוה, שסוף סוף יקבלו כל העמים את הדת הזאת ושולם יהיה בכל העולם וגם לישראל. ולהשיג את מאוים יסובכו שני דאנשים בעולם עם תורתם החדשה לבושי קרעים ומנוולים, יחיו מן הצדקה, על הארץ יישנו ותחוננים ידברו והכל מניעים אחריהם ראש. ולא יבינו הפהאים, כי להשיג תכלית גדולה יכול רק איש מכובד, הקיף היכול לגזור על העם ולהשפיע עליו בבה חכמתו, מצבו הרם וככה נפשו הרוממה, אבל לא עניים לובשי סכות, חסרי דעת העולם, המטילים עצמם על הצבור ואין להם אף מקום להניח ראשם. את כל מוסר טוב ינקו האידיאליסטים האלה אל קרבם, רק לא את המוסר המוכן והפשוט — "הכמת המסכן בזויה"... ובני אדם מלעיבים בהם ולועגים להם ובזוים תורתם, והם לא ידעו, כי לא העם, כי-אם הם כעצמם אשמים בזה.

ש. מ. ל.

לאחינו בכל מקומות מושבותינו.

אחים יקרים! ביום ב', ו' כסלו (ד' דצמבר), היום, אשר לפני מאתים וחמשים שנה החלו בו ישיבות "האולם הלבן" בלנדון, לדון בדבר הצעת רבינו מנשה בן ישראל על אדות נתינת רשות ליהודים לשוב לאנגליא — יציע נשיאנו מר ישראל זנגויל לפני המניסטריום לקלוניות האנגלי את הכניתו בדבר ארץ לנדחי עמנו תחת חסות אנגליא. התאספו נא אחים בכל תפוצות הגולה ביום הנכבד הזה בכתי ננסיות ומדרשות וקראו אל חאלקים בחזקה, כי באו מים עד נפש ואומהנו מיבעת עד להטבע בנהרי דם ודמע, אולי ישמע האלקים את קולנו וראה בענינו ונתן בלב מלך ברימניא הנדיבה וכלב יועציו ושריו חנינה, לעשות חסד עם עמנו האומלל ולתת לנו ארץ, אשר נחיה בה בשלוה ולא נשמע עוד קול נוגש. התאחדו נא בני עמנו והיה נא היום הגדול הזה ליום הפלה וגם צום לרכבות אלפי ישראל בלי כל הבדל בכל ארצות מושבותינו. ושומע הפלה ישמע גם את נאקתנו ויושיע את עמו ישראל! בכרבת עם.

בשם סניף היט"א, "עם ישראל" ד"ר י' מ' הלוי ולקינד, חבר הועד.

קראקא. בישיבת פרנסי הקהלה ביום א' שבוע זה נדרכו על אדות בית האשה נעצנער, אשר נבח חומת ביה"ק הישן, חמישה קנים מרובעים משועבדים לפי רשימה בטאבעלע, לקהלה. האשה בקשה לתת מחיר מצעד לקהלה, לפדות את השעבוד במכרה את הבית. סגן נשיא הקהלה מר אברהם מרגליות לא נתן להסכים לזה ויציע לקבוע ועד שיערוך את הערך האמתני. — מקום טובה העופות בקלעפארוש יפתח בשבוע הבא. — החלט לקבוע טבלא בכיה"ח לכבוד המנוח ה' נחום בווימינגר, שהניח בצואתו ד' אלפי כתר לכיה"ח היהודי ות' כתר לקהלה. — במושתק היתה פה בחדר הקהל ישיבת העד, שנוסד לעזרת גולי רוסיא תחת יד נשיא הקהלה ד"ר טילעס, להועץ מה לעשות. בבוכה השתתפו הרב ד"ד תון, האדבוקט ד"ר רפאל לאנדא, ה' עהרנפריין, ד"ר פריהלינג, ה' מנדל פאם וה' שענוועטער. ד"ר לאנדא הודיע, כי גבה כבר שני אלפי כתר בשביל יהודי רוסיא ומהם שלח 680 כתר אל האליאנץ בוויין. הד"ר לאנדא הציע להגריל את הועד ולהוסיף עליו עוד חמשים איש מצעירי החרדים, אשר עמלו כל כך בשנה שעברה בשביל גולי רוסיא. הד"ר פריהלינג גם

הוא לבכר אתרוגי א"י על אתרוגי יון, אף שאינם יפים כמוהם ולהביאם אף מעבר לים. ולאידיאל ה, קמו אידיאליסטים ויהיו לנביאים והם מתנבאים במחנה בני הגולה כל הימים, מקדישים כל כחם ועותותיהם לאידיאלם, מוציאים חוכרות, ומאמרים הם שולחים לעתונים כל ימי השנה, בחוה"מ סכות הם מתחילים כבר לשלוח את מאמריהם לעורכי העתונים ע"ד האתרוגים ואם ימצאו העורכים את המאמרים מוקדמים מעט בשביל חג הסכות, אשר יהיה בשנה הבא, לא יתעצלו הנביאים ויכתבו מאמרים אחרים בחשון, בכסלו וכו' והם מתחננים בהכנעה ובכבי ומעוררים רחמים, שיחמלו העורכים עליהם ועל אידיאלם ולא ידפיסו מאמרים אחרים כל ימי השנה, כי-אם ימלאו את עמודי הנלוונות כל השנה בענין אתרוגי א"י. ואו אולי יקחו מיסר היהודים קשי הערף ויקנו לחג הסכות הבא אתרוגי א"י. כולי האי ואולי! והעורכים העקשנים וחסרי הרב, האכזרים והאגואיסטים אינם חסים על האידיאל היפה ומדפיסים כמו להכעיס מאמרים על שמותים והכלים: על החרבן במאה קהלות ברוסיא, על רשעת רוסיא, על שאלות הפוליטיקה, טיב הירודים, הפרנסה, החנוך, הלקחות, הרבנות, ההיסטוריא, המדעים, חדשות וכו' ואפילו ספורים ושירים ואף לא מאמר אחד על האתרוגים. ויש אשר תעלה מחשבה על לב איזה עורך, כי אולי אין נכונה במח נביא האתרוגים, השולח מאמרו ע"ד אתרוגים בתחלת החרף, בשעה ששמועות נוראות באות ממזרח, כשעה שחיי כל העם מוטלים בספק והוא דורש, שיבטל העורך את הכל ולא ידפיס רק מאמרים ע"ד האתרוגים. היש רשעים גרועים מאלה העורכים? ועל הנביאים הנאמנים האלה סומכים בעלי הגנים בא"י והם יושבים להם בביתם ובפיהם, שהתחננו נביאיהם ומוסרם ופתויהם יועילו ובכח המאמרים ישלחו אליהם כל ישראל כסף והזמנות לביהם על אתרוגים. ואם לא ישלחו, הרי עוד הפעם אכזרים כיענים, זדים, רשעים וכו'. ולא יבינו האנשים כי במסחר לא יועילו תחנונים, מי שיש לו סחורה עליו להביאה לשוק, הרי שיש לאחי חנות סחוף לעיר ונכרי יש לו חנות אצל פתח ביתי מי קודם? היוכל אחי להתרעם עלי, שאני קונה צרכי ביתי מיד הנכרי וגם אם יהיה סכל ויבכה ויתחנן, האשמע לו? בשביל היושר לא אפסיד עת וממון. לעולם לא יועילו בעלי הגנים בא"י בתחנוניהם, אם ישבו בבתיהם וישלחו לתפוצת ישראל תחת אתרוגים רק מאמרים, דכרי מוסר ותעורות כל ימי השנה. לטריעסט יביאו את האתרוגים וימכרום לסוחרים, כמו שעושים היונים! ואז אפשר יהיה לרכנים להמיל חרם על אתרוגי יון. ואם לא יראו ברכה בזה — אות הוא, כי לא באה עוד העת להשתמש בפרי א"י ואין איש חיב בזה.

בנימין ווע כסלער מהו? הוא מרגיש כעצמו, כי לגדולות נוצר, להגש הזה רגילים לקרא, "שגעון הגדלות"; אבל ננות, כי באמת גדול האיש. ובאמת אין גבול מחויב ונראה בין גדלות ממש ובין שגעון-הגדלות. אולם באופן הזה צריך הוא להראות גדלו במעשים גדולים ומועילים לעם או לכל האנושות. והוא אינו עושה כן, אלא עומד וקורא: אני הוא משיח בן דוד והוא בוכה ומתחנן ומתרה, שיאמינו לו, ואם לא יאמינו לו איש, הוא מקלל ומכזה את כל ישראל, תחת לאמר אל לבו: לא בן עושים הרוצים בגדולות. לא מלך נפוליון ככפה עד שכבש בתחלה חצי העולם, לא מלכו שאול דודר ובני חשמונאי עד שגאלו בתחלה את ישראל מכף אויביהם ומכ"ש שהאומר שהוא משיח בן דוד (אחרי שקמו כבר משיחי שקר אין מספר) צריך להתגלות באופן אחר לגמרי עד שידיה כל העולם מ כרח להאמין במשיחותו. בתחנונים ובפתויים לא ישיג מאומה. וכן אברהם חן-תמים ומשיח יעקב שווערד שארף. המה איריאליסטים גדולים ואין ספק שהיו יכולים לעשות גדולות, אלו התחננו כראוי ואלו היו חיים באופנים אחרים ובסביבה אחרת, אבל אין להם התנאים האלה ויהיו למהבילים, הם רוצים

האקון מלך נורווגים. הנורווגים הם עם דמוקרטי ולולא פחד השוודים, ששאפי להגקם בהם על פרקם עלם מעליהם, לא היו מושכים עליהם מלך, כי-אם היו מיסדים רפובליקה. את המלך הזה המליכו עליהם, כי הוא שאר-כשר למלכם הקודם (נכד אחיו) מלך שוודים. עתה הם נוהגים עם מלכם החדש כמו עם נשיא רפובליקה. הם מערדים על שכרו הרב. ת"ש אלף כתר, הקטן משכר כל מלכי אירופה. הם מערדים על כל אות הכנעה שיראו לו הפקידים והם קוראים לו בפניו פ"טו "אדוני המלך" ולא "הוד מלכות" (מאיעסטאט).

החיד אגיטטור סוציאליסטי. הר"ר משה שמעל ק"ש מקראקא. היודע, בי עליו נאמרו הדברים במאמר תחת השם הזה בגליון הקודם, מכש ממנו לפרסם, כי לא הגיד בדברים האמורים שם, כי-אם הגיד, שאין מניעה ליהודים להחזיק בדעות הסוציאליים וגם בתוך המפלגה היא צריכים להיות יהודים. — אנחנו לא נראה בזה רק שנוי לשון.

רצח ישן. לפני ארבע שנה הלך בחור יהודי מרודיק אצל סאמבור לכפר שאלאמיניץ, לקנות איזה דבר, ולא נודע אנה בא. זה לא כביר נודע הרבו, כי אבר מכפר הנ"ל הרגו ויכבדו בתא ביתו. לקול השמועה הלכו שמה שומרים ויהודים מעירו ויחפשוהו ויביאו את הרוצח אסור בשלשלאות לרודים. בשבוע הזה נגמר דינו כסאמבור ומשפט מות נחרץ עליו. יהושע האהן, נשא אישה ויברח. לעיר וויבראנובא (אצל לכוב) בא כקיי ברוח מרוסיא, שמואל אייבענבוים שמו ציר וישא בת חיט, שנתן לו נדן ומזונות ומתנות. לפני חדש ימים לקח את כל הכא בידו ויברח. המוצאים אותו יואילו להודיע את חותנו הירש דאָהר Wybronówka סמניו: פניו אדומות שערותיו שחורות, קומתי מסועפת, ל. פאלס.

בעל שתי נשים. לפני שבועות אחדים הודענו, כי אשה מרוסיא באה לסמבור הישנה, לקחת גט מבעלה. שנשא פה אחרת. בשבוע הזה באה עוד הפעם שמה אשה מסמרי לבקש את בעלה, שדר עמה ישנים אחדות ותלד לו ד' בנים והוא נשא פה אישה אחרת כאמרו, שהוא בחור. בסמבור הישנה אין חוקרים על איש זר הרוצח לשאת אשה, יש להם ראייה ברורה, שהוא בחור כי הוא מתפלל בלי מליט.

המרת הדת לא תועיל. בועד המדינה באום טריא התחתונה החלט להגיש בקשה אל הממשלה, לכלתי תת ליהודים מומרים לשנות שמותיהם היהודיים, בי יהודים רבים ממירים דתם לא מתוך הבה, כי-אם מתוך תאוה לשנות שמותיהם לשמות נוצרים. היקחו פושעי ישראל מוסר ?

מפליטי רוסיא. בשבוע שעבר באה ווינה אשה יהודית עם חמשה ילדים, שנמלטה מתוך ההפכה מניקולאיבסק בדרך מסעה יצאה מדעתה, נדמה לה שהכל חורשים עליה רעה, הכל רוצים לשחמה ולקרעה לגזרים. שמה ברטא זייפער. לפי דבריה נשרף בעלה. בעמל רב לקחה אל הקליניקה לחולי הנפש. את בניה אספו בבית אסר הילדים.

יהודי גליציא בעד אחיהם. הפעם התעוררו יהודי גליציא, בחריצות, אשר לא פללנו, הם משתתפים בצעד אחיהם הנהרגים והשוודים. כמעט בכל הקהלות נאספו היהודים לביהכ"ג, לערוך מספר טר ולהתפלל על נשמת הנספים בלא משפט ברשעת הבורוקרטיה הרוסית. אבל אינם פוטרים את עצמם כאנחות וכתפלות. בכל העיים נוסדו ועדים למכץ כסף בשביל השוודים והאלמנות והיתומים האטללים. חבל, כי לא נוכל לפרסם את המכתבים הרבים, שהגיעו אלינו מכל הקהלות החשובות וגם מקהלות קטנות על אדות ההספדים וקבוץ הכסף, כי עלינו היה לטכא בהם גליונות שלמים אחרים. רק ככלל נוכל להודיע. כי הגדילו אחינו בגליציא לעשות הפעם. הן ידוע לכל המכיר את המצב פה, כי אין ארץ בעולם, אשר היהודים בה מרכים בנתינת צדקה יותר מכפי כחם בגליציא רדלה והענייה, חלה גדול מאד מהכנסותיו מוציא פה כל יהודי לצדקה. וככל זאת לא השתמשו יהודי גליציא מן הצדקה הזאת, לקבץ כסף בשביל אחיהם ברוסיא, שגורלם גרוע מגורלם. אכן

והפקיד נותן פקודה לירות בלי כל הזהרה וחמת העם הולך וגדול, ובצדק: עד כה החרשת, העלמה עניך מכל עד שהרגלחנו במרי וכמרד ובסוף אתה בא כרוצה, להרוג על עוונות, שנעשו לנו כהתר! בזה יבינו הקוראים את סוד נצחון המרידה הפתאמי וסוד ההרג הרב ביהודים. בית הצר ועכריו נכתלו מפני צעקה הצדק. מי שמרגיש עצמו אשם אין לו עז לעמר על דעתו. הממשלה הרגישה, כי אין לה הכח המוסרי להשקיט את סערת העם. כבר לפני הנתן המניפסט, בעיד היו האספות והרמנוסטריציות אסורות, נעשו כאלה כמה פעמים בכל עיר בלי התנגדות מצד הממשלה וגם אחרי מכת גדול ידע העם וביחוד צעירי היהודים, כי אין אנרגיה בפקידים לבטל את האספות ויוסיפו להתאסף ולהריע כחוצות עד שמצאו הפועלים אין להם לכוון את השביתה הגדולה. עד שראה הצר, כי יר המורדים רוממה ויירא לנפשו. ובאותו רגע שנכנע הזדון לפני המורדים עלתה חמתו עד להשחית על הנרכאים שבנדכאים, על הזוויים שכזוויים בעיניו, ושליחיו יצאו להשמדם על עוונות, שזה אתכול נתן להם רשות לעשותם ויעשם להם כהתר בשתיקה כהוראה, זהו הצר המרגי ביותר. בכל הזכח הרב. ימים רבים לא מצאו הפקידים עזו לרכא את החרות, שלקחו להם הפועלים כעצמם, כי אף לזר שכזרים יש איזו הרגישה קלה, כי צדק העם הנרכא תחיהו ובעוד שיעשה כל איש את המיב בעיניו, בחשבו שהותרה הרצועה ושם במרום התעשתו לרחם ולחנן, תהעורר פתאם הרשעה והכלה חמתה בפעם אחת והמית צדיק עם רשע, וכן הוא כל העם הרוסי, אשר האצילה הממשלה מרוחה עליו ותחנכהו דורות רבים בדרך הזה. הרוסי סבלן גדול, חי בשלום ובמישור עם היהודי, והיהודי מרשה לעצמו לפעמים להתנהג עמו שלא כהוגן, כי גם ביהודי לא התפתח במקום הרשעה רגש הצדק והוא מאמין ברוסי ומתלהו גם שלא בפניו, כי אין כרוסי טוב-לב ואוהב שלום ורחוק מקנאה ומשנאה. ובעוד היהודי יושב לבטח ומדמה, כי אין איש חורש רע עליו ואי אפשר לבל שפתו סוכרון וקרושוואן ושמאקוב וגרינגמוט יפלו איזו פעולה עליו — פתאם תהפרץ הרע כסער כיום בהיר ושקט, הסאה התמלא בפעם אחת והנה — סיון שנת ת"ח, ניסן תרמ"א, ניסן תרס"ג וחשון תרס"ו. לא הצלח הממשלה החרשה וגם הרומה להשיב במהרה סדרי הממלכה, לקבוע בלכות הפקידים יראה מפני החקים ובלכות העם ההכרה, כי הפקיד נכוח ממנו במוסר וברגש הצדק, כי הוא הצדק המהנשם, כי מצב כזה לא היה עור ברוסיא ולא במהרה יהיה ומורא המלכות שפסק לא ישוב היום או מחר. בן אריה.

מכרוב ומרחוק.

יום שבתון. יום ג' שבוע זה היה ככל ארצות אוסטריא יום שבתון לכל הפועלים. ככל הערים סבנו הפועלים לרכבות עם דגלים אדומים ויומרו שירי מרד. בערי גליציא הלכו הסוציאליסטים היהודים ו"פועלי ציון" לבדם ודגלים וכתובות באותיות עבריות עליהם. מפיות "פועלי ציון" נשמעו כל השירים הציוניים. מאתמול הכינו ככה הכתים מים ולחם ומזון, כי הכל ידא, שקא יהיה כיום ג' אף מים לשתות. אף מים היה והחניות היו סגורות בערים הגדולות. אחרי הצהרים. כאשר נודעה הכטחת ראש הממשלה כפרדמנט התהלכו הפועלים בתרועת נצחון כחוצות.

הצאר בצרה. מן הסערות והמהפכות הנעשות ברוסיא הזקין הצאר בלא עת והוא תמיד כמצב היאוש. הוא מפחד מפני הרעה שברעות. קשה גם להטותו לאבל. הקרובים לו דואגים מאד לכריאותו והוא בעצמו דואג רק לגורל בנו יחידו.

עתון יומי על הים. כספינת הקיטור "אמריקה" של חכרת האניות ההולכות מהאמבורג לאמריקה החלו בחדש הזה להוציא עתון יומי בשביל הנוסעים. הידיעות תכאנה אל הספינה בשעת מסעה על הים ע"י מלגרה בלי חומי כזול מיבשת אירופה ואמריקה. הנוסעים ידעו על הים ככל שעה את כל הנעשה ככל העולם.

מיתה ברעש. על האי אתוס כשורקיא היה ביום ג' לח"ז רעד אדמה ופול סלע מראש הר על שלשה עשר כהנים יונים וימותו. על סירה ישנו כהנים אחדים, הסער הפך את הסירה ויטבעו.

קיר ושוע אל ההר", ואח"כ האריך בשפה ספררית ברורה, ויספר כל התלאות והמצוקות והשפטים, אשר עשו האויבים באחינו יושבי רוסיא, וכל הקהל כאחר נעו בבכיה, וקול הנשים עולה על כלם, קול נהי המורדים. גם גלה הח' הנו" און השומעים בתוכחת מגולה בבארו הסבה המביאה לירי התפוצצות אש הקנאה העצורה בלב אויבנו, שהיא ההתהלכות בגדולות ופזור הון על המתורות. זאת היא העלה העיקרית בכל זמן ובכל מקום לתהלכות האנטישמיות ודכותיה, הנותנת אוהנו לשמצה בקמינו. אחרי כן שב לבאר את הפסקים משי גיא וגו' כטוב מעם ורעה, שתכנס כולל כל התרפתקאות וכל התלאות, אשר עברו על ראש אחינו יושבי ארץ החושך ומאפליה, בעה פדעות הפראים. — אנשי קהלתנו הרימו נרבה לבם איש ככהנה ידו, לבוא לעזרה אחינו השוודים. הפך עלה ליותר מאלף כתרים ונשלח אוהם אל חב"י, להמציאם אל מקומם הנודע. יוסף כשה גאון.

מכתב מרוסיא.

הכטח הנטיח האנציא המלגרפית הרוסית, בי הארץ הולכת ושוקפת ואני קורא את הבשורה בעתוני חויץ לארץ ומניע ראשי: התוכל ארץ לשקוט, אשר מוסר בני תרבות חסר בה לגמרי, לפי שאין לו יסוד לא בחקים, לא במרות אלה שהשלטין בדם ואף לא בדת, שאינה ע"פ רוב פה יותר מהערצה הצרימים. וכל השנים ה"שוקפות", שעברו לפני המלחמה, היו רק הודות לאימת הרצועה וסביר, וכאשר התחללה הרצועה במלחמה ובתועבות אוהיה, שנגלו בימי המהומות בשעת המלחמה ואחריה, סרה אימת המלכות, והברבר הרוסי, שגדלו בני אוואן הנורא, יקסמינא הצניתי ואלכסנדר השלישי ואחשררפניהם הנכלים, נגלה בכל נבלותיו. אין כל רסן, אין כל מלמד הבקר, להדריך את שיר המועד, שפרץ רפתו ויצא להזיק. בחו"ל לא יוכל איש לתאר לו איזה מושג יש לבריות פה מן המשיגים על הצדק ומכא-כח החקים. הגדול שבנגבים פה, הרמאי שבכרמאים, הגוול, הרוצח, הפרע כל מוסר, ומכ"ש האזרח הישר, יחזיק עצמו לצדיק נגר פקיד הממשלה, הנחשב לכליל הרשעה. כל יושבי הארץ מרגישים את עצמם בנהונים בירי גזלנים פשוטים, שאין לפניהם כל משפט וישר, אך כל זמן שדיתה הרשעה מפילה חתיחה על כל כשר, נכנעו הכל מפניה וישמו יד לפח ושלום היה בארץ, אם אפשר לקרוא שלום לרממה אסירים בככלי בוזל, אשר פיותיהם סתומים ורגליהם תקועות בסר. ומיום שקראה יפן מלחמה ויושבי בית-האסירים הענקי, אשר כמפת הארץ הוא מצוין בשם "מלכות רוסיא", הסכינו לרם שפוך, לפצעים אנושים, לאברים שבורים, לאברת ההון ולכל פגע ונגע ועוד יותר להכנעה מעניהם ולגלוי חרפה ערוציהם ולוחציהם — מאז סר כל פחד נוגש. הרצועה לא תבעה עוד את העם, המות לא יפחידו, יסורים לא יכניעוהו וכל חבלי שאול לא יכריחוהו לשאת עול רשעים ולקבל מרותם. ולא רק העם הסכין במרי ובמרד, כי-אם עוד יותר — מה שלא נודע בחוץ לארץ — גם הפקידים אינם שומעים כקול הגבוהים מעליהם. כל פקיד הוא כמלך בפני עצמו, הוא קורא את פקודות המניסמרים והנציבים והסינאט והוא עושה דק כטוב בעיניו והפקידים הרמים דואים, כי דבריהם מופרים והם מעלימים עניהם, בי אין פקידים טובים מהם בכל הארץ. וזאת גרם המנהג למסור את כל משרה רמה בירי גנראלים ריקים מכל חכמה ונבערים מכל ידיעה בסדר הליכות המדינה. ספדי החקים התומים להם בשבעה חותמות והם מנהיגים את המדינות בשרירות לבם, כמלכי האיים הקמנים כיום השקט. והפקידים הקמנים מרמים, כי אינם צריכים להיות צדיקים מהגבוהים מהם, על-כן הכל מתנהג בלי סדרים, כל הארץ תהו ובהו, רשע וכסל, זדון ואולת, הם המה החקים השולטים. חכרות נככים ורמאים, סוחרי נפשות ורוצחים מנהיגים עסקיהם ביד רמה לעיני הפקידים ואין מוחה. כן היה בימי ה"שלום" ומה גם עתה, בעת שהמשמעת חדלה גם בצבא. אין שום פקיד צבא במות, כי גדרו יעשה רצונו והפקידים נמנעים מלצוות. כל שיפכת הדמים הנוראה, הנמשכה בכל מדינות רוסיא זה שתי שנים, היתה ממעם זה. העם אינו נשמע לרשות, פשוט איש כל הישר בעיניו יעשה — שתי הקצוות נוגעות זו בזו, הלחץ המופלג בלי גבול הביאה לידי חרות מופלגת — אין משים לבו לחוק ולפקיד ואף לא לצבא, כי ימים רבים מעלים פקיד הצר עיניו מכל השחוככות, מכל פריעות, מכל אנרחה ומכל התרזה נגדו, כי לבו יודע מאד, כי מצד המוסדי אין לו וגם לגדולים ממנו כל רשות ליסר על תועבה ורשעה, כי הם בעצמם היו למופת בתועבותיהם וברשעתם. אך אחרי שהעבור ההשתוככות כל גבול יביא קווקים לשוק והעם מלעיב בהם וסוקלם באבנים

על נהר די פרס בעתון רומי, כי כאשר הודיעם אשר המצביא על אדות כתב החרות של הצר, הגיד להם, כי היהודים יוצאים מכלל הפש הדבור. היהודים מתאוננים, עדיין צריכים להשמידם ולאכרם, עשו קץ ליהודים, נערים, והצילו את רוסיא מידם! אנשי הצבא מניחים לעם לשקץ את מצביאים.

בחדר. המלמד: מדוע כתוב ביעקב „ויקרא שמו יעקב“ וכעשו כתוב „ויקראו שמו עשו“ בל”ר? דור”ל הקטן: אני יודע, כי כאשר ראו מעשיו הגרועים קראוהו הכב „עשו“ לגנאי.

ארגו מכתבים.

י”ב ר’: ישר לוילנא בשמו. — שיבת ציון ז’: רק לדבר עברית ולכתוב קצת מהרבור וללמד כללי הדקדוק בלי ספר. — ז”פ ב”ל: יופיע, אין סוכן. — א”ש ל’: „ציט“ מאריא טהערעוויאשטר 10; „וועלט“ טירקענג. 9 וויען. — ד”ש ה’: „הומן“ בוילנא רוסיא ורי. לא. — סניאטין: אין מקום.

מעמק לבי אברך את אחי מר מאיר בריל ממאשיסקא בברכת מו”ט לארוסיו עם בת מו”ה משה רייפער מפשעווארסק. דור בריל זימנא-וואָדא.

ברב מלא שמחה אניש ברכת מו”ט לגיסי היקר הגביר ר’ שמואל ראזענבלום וזו’ מרזעגאצין לחתונת בהם מרת הענא עם מר חיים אהרן בן הגביר ד’ יעקב שעהנבערג מאושיפיצין, ונדכתי לכבודו ששים הלך לקה”ל. יוסף מאהלער משארנא דנאיעץ.

מרגשי לבבי הנני מברך בברכת מו”ט את ידידי החריף המשכיל מר מאיר לאנדא לארוסיו עם בת גיסי מרת מלכה הערצבערג מלובאטשוב. יצחק גופער — קראקא.

בלב מלא רגשי גיל ואהבה אברך את בן דודי היקר מר מאיר בריל ממאשיסקא לארוסיו עם מרת שפרינצא בת מו”ה משה רייפער מפשעווארסק בברכת מו”ט! אלטער גאלד — קאמארנא.

הנני מברך כמז”ט את נשיא הישיבה „תורת חיים“ בבראדשין, הרב הגביר הספורס וכו’ וכו’ מו”ה אהרן געללער עם חברתי הגבירה הנכבדה מרת רחל יחיו לחתונת בהם העדינה והמשכלת מ’ רייזיל ת’ עב”ג הנחמד תפארת מין האדם מ’ עקיבא לינדער מסמאניסלא הי”ו, מעמק לבני, ולאות שמחה נדרתי שני כתרים לקפת הישיבה איצי שפארער. ברנשי ידירות אביע את ברכתי לרעי מר משה קליינער ליום חתונתו שהיתה ביום ד, שבוע זה עם בת הגביר משה מאיר זעעמאנן. במסימוניץ. צבי אריח שטאָקאהאמער.

נרבות לטובת השודדים ברוסיא.

ע”י נתן אשכנזי בפאנקא נאסף מאת האדונים: ר’ יצחק גריף 2 כתרים, ר’ בערל פישער 3 כ’/ ר’ וואלף זינגר כתר 1, ר’ יוסף זינגר כתר 1, ר’ ישראל זינגר כ’ 1, ר’ שמאי סאלפעטער כ’ 1, ר’ נטע האכער כ’ 1, ר’ נתן אשכנזי 3 כ’ ס”ה 13 כתר. ר’ מ’ ביידער בנערמאנקובקא שכה על ידנו 9.90 כתרים. את כל הנרבות האלה מסרנו לגזבר הועד בקראקא ד”ר רפאל לאנדא.

שהרוסים זוכרים תורת מחוקקם: „אהב גם את העושה לך רעה“. על החתום היו הכהן הגדול, ראש ביה”ד למדינה, ראש הנהגת המס, ראש הנהגת נכסי הממשלה, הקטיגור של ביה”ד הגדול ועוד שרים גדולים. השוטרים ושריהם נסו גם פה להסית את העם ביהודים, בגלוי המיפו לרצח ולשוד, אך העם ידע, כי אין רשויון לזה.

הציונים ואספת הזמסמטות ברוסיא. לשכת ההנהגה הציונית למדינת פולין שלחה אל אספת המורשים הציונים בוילנא את התלגרמא הזאת: „הננו מציעים למורשים, לדרוש מאת אספת בעלי הזמסמטה, להציע לפני הממשלה, להנהיג תיכה שווי זכויות מדיני ואזרחי בעד היהודים.“ — אספת המורשים קבלה את ההצעה ותשלחה אל אספת עסקני הערים והזמסמטה במוסקבה תלגרמא זו: „אספת מורשי ההסתדרות הציונית ברוסיא מעירה את חברי האספה של עסקני הערים והזמסמטות מכל ארץ רוסיא, כי חפש הרעה והאישיות המוכטח במניסמט מיום 17 אקטובר הוא רק צלצל רים ודמיון כוזב כל עוד שיתפיימו החקים המנכיים, שהוחקו בעד היהודים והשוללים מהם זכויות אדם היסודיות, כמו זכות הישיבה בכל מקום, זכות להשתמש באיזה עסק ומלאכה, זכות הלמוד בבתי הספר בשוה עם הנוצרים ועוד. וע”כ הננו מציעים לפני אספת הזמסמטה והערים, לדרוש בחזקה השואת היהודים בכל הזכויות אל שאר התושבים. וזכהנים את הדרושה הזאת כמספר החלטות האספה, הצריכות להתקיים תיכה עוד לפני קריאת דומת המלכות. גם רואה ההסתדרות הציונית בהשואת הזכויות של בניי אחד האמצעים הכוללים, למנוע לימים הבאים השנות פונרומים והריגות, שהחריבו יותר ממאה סהכות ישראל, והיא באה לירי החלטה, כי השקטת רוח ששת מיליון היהודים לא תוכל לצאת לפעולות עד אשר ישתוו בכל הזכויות אל שאר עמי רוסיא. — עפ”י השפעת אספת המורשים נשלחו תלגרמות מעין זו גם מאת נשיאי העדות ווילנא. מינסק יגראדנא וגם מאת ועד אגודות היהודים להשגת זכויות.“ — בפונגרס הזה של הזמסכות ושל הלברלים דורשי החרות והצדק אשר כל גורל רוסיא היה תלוי בו, בקשו גם הקהלות הגדולות של היהודים להשתתף. ולא אבו חברי הזמסמטות לקבלם.

היהודים באמריקה בעד אהיהם. ככל אסון, בכל צרה שלא תבא עומדים אחינו באמריקה בראש מעשי הצדקה. כל כבוד והדר לאחינו הרחוסים האלה, אשר בשלותם לא ישכחו את אחיהם הנענים תחת שכט הרשע. המה קבלו על עצמם לאסוף סך מיליון דולאר (חמש מיליון כתר) בשביל השודדים והיתומים וכל איש יהודי נותן, מסתו יחשוך בל עובד עבודה קשה ומרים תרומתו לאחי השסויים. ביום ה’ שבוע שעבר התקצו חמשה ועשרים אלף יהודים בניי-יורק, כלם לבושים שחורים ואות אבל עליהם ויתהלכו בכל ראשי הרחובות למשוך את כל העינים על רשעת רוסיא ועל עני היהודים. גולי עמנו באמריקה. בחרש אקטובר האחרון עלו מן היס לניו-יורק 6334 גולים יהודים, בהם 1838 גברים, 2308 נשים 2188 טף. 4906 מהם באו מרוסיא, 959 מאוסטריא, 520 מאונגריא, 124 מרומניא, 49 מאנגליא 45 מאשכנז, 41 מטורקיא. מהבאים האלה נשארו 4437 בעיר ניו-יורק ורק 1897 הלכו למקומות אחרים. אנשי צבא נגד אדונייהם, צבא הגדוד השלישי

הגדילו יהודי גליצא לעשות הפעם, זמי יתן ויתעוררו ככה לעשות רבר קים ומועיל גם לעצמם. כשביל השודדים. מועצת העיר שטראסבורג באלזס קצבה חמשת אלפי מארק ליהודים השודדים. — בברלין נועצו גדולי העיר וראש האזרחים קירשנר בראשם איך להושיע את שודדי היהודים, הנאספים הוציאו קול סורא לעם ותחתיו חתומים גדולי החכמים והסוחרים בברלין (נוצרים).

מקסים גורקי על זכה היהודים. בימי ההרגה הביא עתון אנגלי את השמועה המתמיהה, כי גורקי, סופר החרות וההתקדמות ברוסיא, כותב בעתונו החדש מאמרי שנאה והוות ליהודים. אח”כ נודע, כי טעות היתה ביד הסופר האנגלי. גורקי הביא דברי צוררי ישראל להראות רשעתם והסופר האנגלי, שאינו מבין רוסית, דמה, כי גורקי כותב כן. עתה הוציא גורקי ברוז לעם הרוסי ובו כתוב לאמר: „בשנים האחרונות קרו בארצנו מקרים המביאים לה קלון, קלון וחרון אף מעירה ביחוד זביחת היהודים. אנשים המתכנים „נוצרים“, המתפארים, כי מאמינים הם באלהי הרחמים והסליחות, רוצחים ילדים וזקנים, מענים נשים, שודדים הון זרים, מכים באזרחים את בני העם, אשר מחלציו יצא הגואל. ואין דהאשים בשערוריות האלה רק את המון העם לבד. חיבים רק ההכרות ההפכות המכריחים את ההמוני לשוד ולרצח. מנהלים מן המשכילים מתעים העם, גם אלה המשכילים הם אספסוף, העם הוא מר נפש בגלל משא החיים הקשה, נבער מרעת ומוקף אפלה באופן מלאכותי. אבל אספסוף המשכילים הוא חבר עבדים מוגי”לב, חסרי רגש כבוד ונכונים תמיד לנפול על פניהם לפני הזדון, לקבל כל שקר, אם רק ימצאו בו מנוחה. כזבח האבזרי והמביש אשמים המשכילים לא פחות מן הרוצחים והשודדים, לא רק יעז לא הגינו על הנהגים, כייאם גם יעז ירצחו בנקיון כפיהם, יעז נאותו שנים רבות להתרעל ע”י שונאי האנושות, עבדי הממשלה ומגניי השקר, המה נרמו את הרצח הנורא. המה אבות „הכאות השחורות“. הצבועים האלה, הנושאים שם אלקים על שפותיהם וזורעים משטמה ליהודים, לפולנים לארמנים, עודם מרעים תרועת נצחון על תועבותיהם ומטהרים את השחתת הרגש, המחשבה והרצון של העם. בוז לבני סין! אש החרטה תוסד בככותיהם החלודים, המלאים גאות עבדים, ענות קנין כסף לפני הזדון. אם רוצה העם הרוסי להקט מעליו מעט את הפללה והחרפה, שהעמים עליו בדם הנקי השפוך, עליו לעזור עתה את היהודים השודדים והיתומים, את העם, אשר נתן לתבל אנשים גדולים באמת ואשר למרות הלחץ ומצבו המלא יאוש הוציא מקרבו מורי האמת, הסוב והיפה. לכן, כלכם אתם, שאינכם רוצים להיות עבדים, שיש עוד בקרבכם רגש כבוד אנושי, עזרו את האמטלים! בי ככל זאדם, המחזיק את עצמו לאדם במלוא מובן המלה, אין יוני ואין עברי, כייאסארם.“ ישנם גם רוסים ישרים. במדינת וואהלין לא היו פרעות בימים הנוראים האחרונים וזה הודית לכהן הגדול הרוסי בוישומיר, שהוציא כרוז להדביקו בחצות כל הערים במדינה וז”ל: „אנחנו הח”מ הננו רוסים אמתים כמו אלה המסיתים לחולל פרעות נגד היהודים, ואנחנו מסילים חתונתנו לפני אחינו, לכלי העמות חרפה וכלמה על שמנו כמעשי חמס ושפיכות דמים. המטימים כללה על אמונתנו ועל עמנו. ירעו נא כל בני אמונות אחרות,

ERSTES SPECIAL-HAUS
 von Echten **Grammophone-Phonographe**
 Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
 KRAKAU und WARSCHAU
 in Krakau, Grodgasse 17/11

עמפפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאנע. עכט נור מיט מארקע, שרייבענדעד ענגעל.
 ריעויגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטמען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע „שרייבענדער ענגעל“ זאמט 10 פלאט-מען, נור 35 פלארין. נייעמאנד זאל ריעוע בעסטע געלעגענהייט פערווימען.
 פריויקוראנטע עט הויפטפערצייכניסע אויף פערלאנג-גען גראמאס אונד פראנקא.

עין גראה עין דעמאיל
נייהייטען
 אין
דאמען עם קינדער-היטמען.
 ואוויא זעמטליכען
מאדיסטען-צוגעהארען
 אין גראסער ואויסוואהל. עמפפיהלט צו דען אללער-בדיינסטען. ופרייווען אים נייא ערעפנעטען לאקאלע
 דיעטערסנאסמע נו' 44
 Hermann Ellend, Krakau, Dietelsg. 44. Ecke Stradom

Tsch

kenne für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, keine bessere u. wirksamere medizinische Seife als die altbewährte **Bergmann's Liliemilchseife** (Marke: 2 Bergmänner) von **Bergmann & Co., Tetschen a/E.** Vorrätig 4 Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפערצאן. פערלאנגען זיא גראמס אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע בראשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאמ. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסטע 35.

BESTE GALOSCHEN u. SCHNEESCHUHE nur mit Rhombus-Stempel.

Für beste Qualität und Haltbarkeit wird garantiert.

OGŁOSZENIE LICYTACYI.

Rada wyznaniowa gminy izraelickiej w Krakowie rozpisuje ofertową licytację na dostawę następujących artykułów dla szpitala izraelickiego w Krakowie na rok 1906:

- a) węgle, b) słoma, c) spirytus i benzyna, d) wata i organtyna, e) płótno i bielizna, f) nafta, g) mąka, grysik i kasza, h) pieczywo, i) mleko i masło koszerne, k) jaja i kury, l) mięso koszerne wołowe i cielęce, m) ziemniaki, n) jarzyny wszelkiego rodzaju, o) wino.

Oferty należy wnieść do dnia 15 grudnia 1905 do Rady wyznaniowej.

Kaucya będzie oznaczoną przez Sekcyę dobroczynną i szpitalną.

Jakość towarów należy dokładnie oznaczyć oraz ceny z odstawieniem do szpitala izraelickiego.

Rada wyznaniowa zastrzega sobie wolny wybór między ofertami bez względu na ich wysokość względnie odrzucenie wszystkich ofert.

ערפאלג גאראנטירט! איבערצייגען זיא זיך!

Kaufmännischer Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעטאדען), האנדעלסקארעספאנדענען, רויטשע שפראכלעהרע, קויפמ. רעכנען, האנדעלסקונדע, ווארענקונדע, געאגראפיע, שאגשרייבען, וועלטגעשיכטע סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ווי קאנן יטרערמאנן אהנע בעזאנדערע פאר-קעננטניסע אים ברעפליבען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען.

בייא גלויבצייטיגער טיילנאהמע אן 4 לעהרפאכערן, סטענאגראפיע גראמס.

Gründliche briefliche Ausbildung zum tüchtigen Kaufmann.

אנפראגען נור געגען רעטורקארטע. פראספעקטע א 35 העל, פראבעבריעפע א 1.20 קר. Erstes commerciales Unterrichts-Institut. — Abteilung für briefl. Unterricht **A. Weissmann, Podgórze-Krakau. H.-E.**

פיר דיא האנדעלסיוגענד אונענטבעהרליך! מערבעסערונג דער שטעללונג!

איין טיכטיגער זעמצער

פיר יידישע שריפטען זאוואהל פיר פונקטירטען וויא אויך אונ-פונקטירטען זאמץ ווירד פיר פרעסכורג געזוכט. ברעפע זינד צו ריכטען אן **Josef Schlesinger, Buchhandlung Wien I. Seitenstettengasse 5.**

יצאו לאור הספרים:

I "שירי ציון"

קובץ 27 שירים ציוניים היותר מפורסמים בעברית, זרנונית, אשכנזית ופולנית. המחיר 30 הלר. על ניר משבח 40 ה. עם המשלוח. להקונים 10 אכסמפלים 20% ולהקונים 25 עקס. 30% רבמ.

II "טרויער-ליעדער"

על מות הד"ר הרצל ז"ל בעברית וזרנונית. המחיר עם המשלוח בלי המנגינות 20 הלר " " " " עם " 40 " " להקונים 5 אכסמפלים 20% רבמ. המחיר ישלם מראש.

הכתבת: **Verein «Zion» Nadwórna Galizien.**

Bettfedern

mittelt Dampfbetriebe gereinigte **Prima Ruffedern geslissen, ungeslissen, feine**

Flaumfedern

zu sehr billigen Preisen.

Preiskourant sende gratis und franco.

IGNATZ KOHN

Federnhandlung **ZENTA, Ungarn.**

Genau Adressirung!

מעטה משובה

J. B. RAPPAPORT

Dąbrowa bei Tarnów

GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878.

עמפפיעלע זייגע אלגעמיין געריהמ-מע ערציינונג אין פערשידענען סארטען, א. צ. : ראטהען, ווייסען, דאפעלמעטה, קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער בומעלען-מעטה א לא מאלאנא צו בילדיגען פרייזען; פערנער: ביענענוואקס אונד שלאדער-האניג פיר קאלאניאלווארענ-האנדלונגען. -- פיר רעעלע בעדיענונג אונד פאללסטע צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

מהעע

פאן קראנען 3 ביו 10 פער ק"ג ביו **L. APPERMANN, BRODY** פיר צופריעדענהייט גאראנטירט.

הפירמא נוסדה בשנת 1873

גחלייאבן וגם קאהם פרימא

ממכראות מפרוסיא אמציא לכל החנות המסלול בגאליציא עצהיו"ט ובמקחים שוים. אדרעססע:

Jos. Perlberger Lemberg.

Wyd.: { **Naftali Hof. S. M. Lazer.**

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

וויר ברינגען היערמיט דעם פ. מ. פובליקום צור קעגנמס, דאס דיע רענאטירטע לעמבערגער בשר-ועלבווארענפאבריק דער פירמא פאסטעט קאמפ. נונמעהר אין דען בעזימץ דער פירמא בלאנקשטיי עט פרענקעל איבער-געגאנגען איז. די פאבריק איז יעצט מיט דען נייעסטען מאשינען פער-זעהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמי, זאווי אלע פערשידענען ועלבווארען-סארטען צו בילדיגען פרייזען. שטעהט אונטער אויפזיכט דעם ביד"צ דפה. **Blankstein & Frenkel, Lemberg, ul. Gazowa 10.** הויפט פיליאלען אין לעמבערג: קארל-לודוויג שטראסע 41, באיטוף 18 באזשיצא 20.